

Godt å være nysgjerrig og bruke sansene

Den 6. juni gjorde undertegnede en hyggelig og interessant erfaring med 11 naturinteresserte ungdommer fra 8. og 9. klasse på Asmaløy skole i Hvaler, med de to lærerne Petter Spæren og Dagfinn Ørdal.

Tanken var å fokusere både på geologi, botanikk, geografi, historie og arkeologi og valgte å starte turen vår ved den gamle nedlagte kolonialbutikken på Høkeli, på veien mot Ed, på Kirkeøya i Hvaler. Været var glimrende og ungdommene var oppglødde og kanskje spente?

Første oppgaven de fikk var å identifisere trær i omgivelsene og de noterte ca. 10 forskjellige tresorter.

Målet var å følge den gamle ferdselsveien mellom Høkeli og Botne, med avstikker til Botneveten – det høyeste punktet på Kirkeøya.

Like ved veien til Høkeli gård står det flere kjempestore grantrær, og det aller største er dødt nå med tydelig spor i stammen etter hakkespetter. Vi lyktes i å måle omkretsen på omtrent 3,5 meter. Dette må være en av de største granene i Østfold.

På toppen av fjellet bak finnes et ravnereir og en var heldig å finne en ravnefjær.

På Høkeli gård var det for øvrig bo-setting allerede på slutten av 1500-tallet, og vi hører om Anne Jørgensdatter som dør 1669, 102 år gammel!

Kvartærgeologi, den yngste perioden i jordens historie, (de siste 2,5 millioner år), var da jordlagene eller løsmassene ble dannet. Vi ser tydelig spor langs veikanten og i groftene av gamle marine avsetninger med østerskall som stammer fra den gang havet sto 15 meter høyere for ca. 3000 år siden. Etter siste istid, ca. 10.000 til 12.000 år, smeltet isen og landet hevet seg, men det tok noen tusen år.

Nær Dammyr er det for øvrig funnet pilspisser og annet på en steinalderboplass, som da lå 25 meter over nåværende havnivå og stedet ligger i dag ca. 900 meter fra havet. Men den gang, for



På feltarbeid i naturfag. Foran fra venstre: Lasse Rasmussen, Elise Svendsen, Ellen-Marie Karlsen, Guro Mong Larsen, Sindre J. Åshol og Nora Holte. Bak fra venstre: Emilie Karlsen, Kent Holt, Emma Fredriksen, Kjell Magne Larsen, Roy Kristiansen, Dagfinn Ørdal og Eskedar Yohanes.

FOTO: PETTER SPÆREN

ca. 5000 år siden, var det like i strandkanten.

Langs grøftene, under skjellbankene, dukker også granitten opp og noen tippet alder på noen millioner år, men granitten, såkalt grunnfjell, er rundt 900 millioner, mens gneisen er noe eldre.

Ivrig ungdommer skravler i vei, noterer og observerer, og plutselig dukker en overraskelse opp på en stenblokk i veikanten – et kranium og noen knokler av en elg.

Stor stas og masse fotografering!

Flat gammel havbunn med skjellsand er nå grønne sletter med dyrket mark; vi passerte ungokser på beite, som nok var nysgjerrige, men litt redde. Var nok ikke vant til så mye besøk! Vi passerte og en skytebane her inne mellom åsryggene.

Omsider kom vi til skiltet Botneveten, og her begynner oppstigningen.

Dessverre er mye av kalkgranskogen hugget ned i senere tid, noe som har ødelagt fine lokaliteter for sjeldne sopper. Underveis mot toppen finner vi spor av stenblokker fra den gang feltspatutvinning var aktuelt i 1880-årene.

Botneveten, 72 meter over havet, er besteget og det er tid for lunsj og her oppe har vi et glimrende utsyn i 360 grader, med skjærgården i sør, svenkskjella i øst, Telemark med Gaustatoppen i vest og Fredrikstad og Torshovlandet i nord.

Nydelig lunsjværet og fornøyde elever, hva mer kan man ønske!

Her finnes også en bronsealdergrav (1500-500 f.Kr.).

Noen hundre meter unna, nærmere Bøtne, finner vi tydelig spor etter gruve drift på feltspat, kvarts og glimmer i 1880-årene. Feltspaten og kvartsen ble brukt i porselen – og glassindustrien. Glimmeren (kråkesølv) ble

brukt som «vinduer» i ovner.

Det hadde blitt noen lærerrike timer i naturen, både for elevene og meg, og man sitter igjen med en god følelse av berikende opplevelser og glade ungdommer.

Det er godt for ungdommene å komme ut i naturen jevnlig, lære seg å observere, være nysgjerrig og bruke sansene. Det er alltid noe spennende å oppdage.

Jeg vet av gammel erfaring at feltarbeid er noe av det viktigste man kan oppleve.

Det hjelper lite å lære om celledeling og DNA-molekyler om man ikke vet forskjell på kråke og skjære, padde og frosk eller gran og furu!

Jeg ser frem til neste tur til høsten!

Roy Kristiansen

P A Gloslis vei 19, 1654 Sellebakk